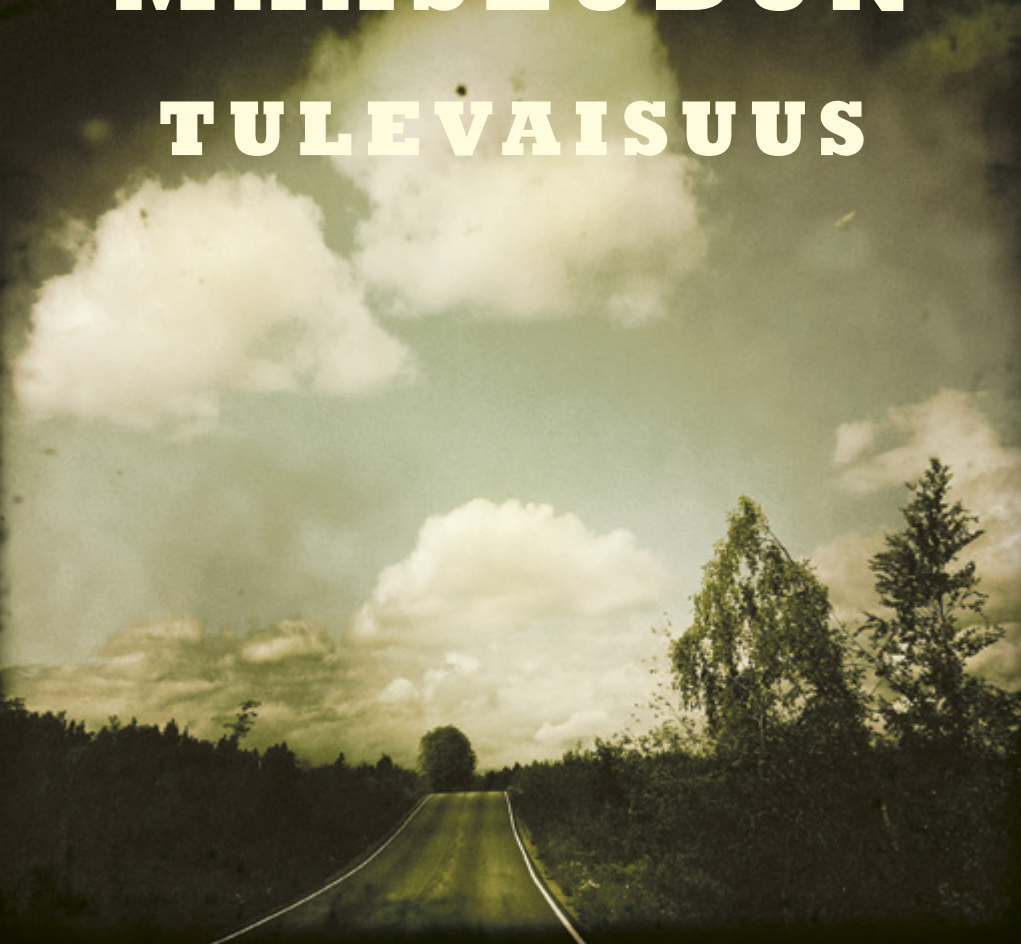

**ANTTI
HEIKKINEN**

WSOY

**MAASEUDUN
TULEVAISUUS**

Antti Heikkinen

MAASEUDUN
TULEVAISUUS

– ROMAANI –

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© ANTTI HEIKKINEN JA WSOY 2019

ISBN 978-951-0-44206-7

PAINETTU EU:SSA

*Tämä ei ole totta.
Tämä ei ole valetta.
Tämä on satu.*

Omistettu Matti Mäkelän muistolle.

Olipa kerran

Kylän nimi oli Nasaretti. Se sijaitsi Jälsinkankaan kunnassa ja oli kastettu itsensä Vapahtajan, Jumalan kaikkivaltiaan ainoan tunnetun tai ainakin tunnustetun pojan mukaan 1800-luvun toisella vuosikymmenellä. Siihen saakka kylä oli tunnettu virallisissa kartoissa ja papereissa Pentukivenä, koska perimätiedon mukaan ammoinen mustalaisakka oli viskannut eräältä sen rantakalliolta sylilapsensa kolmen pitäjän alalle jakautuvaan Pohjattoman järveen.

Kylän uudelleenkastamisen vuosina puhalsivat niillä main hengellisen herätyksen tuulokset. Kaikenikäiset ihmiset varttuvista vanhuudenheikkoihin kokoontuivat katumaan syntejään isommilla sakeilla ja katumustoimia johti milloin kukakin kirkonpalvelijain joukkoon kuulumaton maallikkopuhuja. Etumaisena pyöri Varpaisjärvellä ja sittemmin Nilsiässä asustellut Löyhkä-Paavo Ruotsalainen, korkonimensä mukainen vouhkana. Hän ei ollut uuttera työhömiin eikä joukkonsa elättämiseen, mutta sanaa hän osasi selittää mukavasti ja hänen edessään tavallisen rahvaan oli soma itkeämouruta pahuuttaan sekä iloita saarnaajan nakkelemista armonsanoista. Paavon jälkiä yrittivät talsia monet, parhaiten siinä onnistui muuan Laapotti.

Perimätiedon mukaan hän oli mustapartainen, isonokkainen ja matalaääninen mies, jonka silmät tuikkivat lempeyttä ja lämpöä. Alun alkaen hän oli saapunut kylälle hierojana, Jumalan sanasta puhumattomana miehenä. Herran asioille hän avasi turpansa kun joku vetreäksi muuttunut ruumiinsamuokkauttaja oli tullut kutsuneeksi Laapottia kultakätiseksi herranlähettilääksi. Toteamuksen edessä hieroja oli myöntänyt sanojan osuneen oikeampaan kuin arvasikaan.

– Kun sen nyt ääneen sanottiin, niin mitäpä tuota kieltämään. Totuus on, jotta isomman isännän keralla mulla kontrahti on mitä kellään maallisella torpparilla. Näin on. Itelläni ei ole lupa sitä esille tuoda ennen kun joku sivullinen mokoman asianhaaran oivaltaapi. Näin on. Sinutpa se nyt herra herätti ensimmäisenä tuomaan aatokseni julki enkä minä ala siinä asiassa tiedontulppana olla. Korkeimman nimissä minä totisesti kuljen tuomassa teille helpotusta vartalolisiin kipuihin, vaan ennen muuta niihin hengentuskiin. Näin on. Nyt kun on asia sanottu, lunastan minä Seepaotilta luvan jaella armon sanoja semmosellekin syntiselle, jonka kitalaki on armonpisarain puutteessa kupsahellut kuivuudesta halkeamille.

Kuulolla olleet pitivät Laapotin sanoja vitsinä, mutta sitten hän järjesti ensimmäiset seuransa eräässä riihessä. Paikalle saapuneen kuulijakansan edessä hän saarnasi kiihkotta ja rauhallisesti, sai virnusilminkin saapuneet kuulijansa puolelleen ja sanan levitessä hänet julistettiin seutukunnan parhaaksi saarnamieheksi. Kivasti hän osasi mutjautella julki tietonsa pelastuksesta ja helvetin kadotuksesta, Laapotti ei alleviivannut kuulijoittensa syyllisyyttä huutaen tai syyllistäen.

– Se armon vastaanottaminen, voi velloset ja siskot, sitä pitääpi moni määräänsä kimurantimpana seikkana. Samanmoisena mitä on pehmeen kiven järvenpohjasta sukeltaminen eli pierupaukun punamullalla maalaaminen. Minä saatan teille sanoa, jotta ei se ole tosi-asiassa kummempi temppe kun kiven nakkaaminen kevätpelloilta raunioon. Näin on. Heittää vaan joutavoinnit ja vatuloinnit ja värtieraamiset hatelikkoon, tarttuu toimeen ja tohtii napittaa sen syntymänahkasen palttoonsa auki, jotta pyhä henki pääsee tekemään kortteerin sinne sydänkartanon isännänkammariin. Jos on siihen valmis, niin ystävät hyvät, sinneppä sujahtaa Herran armo kuin kuurapartahalli lämpimään huoneeseen. Sen jälkeen ei muuta kun elellä höllötää Jumalan sanikkana ja muistaa tehdä jokasen tunkioreissunsakin niin, että kaikkivaltias on matkassa kyinkummina. Näin on. Vaan vilppiä ei pidä alkaa Jumalan edessä pelaamaan. Hänellä on näkö kun hiirihavukalla, se veitikka huomaa jos jääpi kätöstenne ristiin-

liittäminen pelkäksi silimänpalvonnaksi ja mielessänne kukerteletta, jotta kahtokaapa kuinka olen hyvä ihminen kun rukoilen vaahtopallero suupielessä. Ei hän semmosta nähdessään suutu kumminkaan, nauraa kultaiset kulmahampaat välkähellen ja hörisee, että voi täy-ti-nen teitä lumperinieikkoja, vieläpä venkaleet väsytte uskonpuhtauvellanne nokittelemaan ja käytte vilpittömin mielin mun valtajakkarani puoleen. Mitenkä hän suuttuisi, kas kun Jumala on liian iso otus ihmisrievun loukattavaksi. Näin on. Surua vain hän tuntee nähdessään, kun mukahurskaana kuoloon menevä polskii Lusifeeruksen lämmittämässä tulivesikorvossa, jossa syntisen karva kärventyy kun liian kuumalla vedellä kaltatulta sialta. Sillon raaputtaa hän lumiharmaita korvakarvojaan ja tuumii, jotta voi kun minä sinuakin polosta kutsuin, vaan et kehannu naattikorva kuunnella. Näin on. Hyrräytetäänpä virttä.

Laapotin riihiseurat muuttuivat jokaviikkoisiksi ja kun tieto hyvästä saarnamiehestä levisi, virtasi Pentukiven kylään väkeä naapuripitäjistä asti. Kerran tuli itse Löyhkä-Paavo, istui etupenkissä leuka pystyssä ja silmät raollaan, nyökki saarnaajan puheille ja kävi seurojen jälkeen kiittämässä Laapottia kädestäpitäen. Sitä pidettiin suurimpana saarnamiehen saatavissa olevana hyväksyntänä ja hänen innokaimmat opetuslapsensa alkoivat epäillä Laapottia Jumalan pojaksi, maan päälle uudelleen laskeutuneeksi Jeesukseksi. Sana levisi näistäkin vauhkoiluista ja irvimielet alkoivat kutsua Pentukiveä Nasaretiksi. Nimitys jäi elämään, vaikka Laapotti lähti. Eräiden seurojensa pääteeksi hän oli vain siunannut kuulijansa, kiepsauttanut kontin selkäänsä ja kävellyt riihestä ulos. Monet yrittivät häntä seurata, mutta Laapotti hätisti perskärpäsensä ulohtalle.

– Menkää lampaat aitaukseenne. Tämä paimen pistelempi nyt toisia karjoja katsomaan, teille on nyt paratiisin laidun raivattu.

Syksymmällä Laapotin kortteeritalona toimineen Keskikankaan Mari-nimisen piian todettiin olevan paksuna ja hänen kuihkittiin kantavan kohdussaan Laapotin eli itsensä Jeesuksen siittämää ihmis-

tainta. Aluksi puhuttiin neitseellisestä alullepanosta, mutta ne puheet tyrmäsi kesällä Marin kanssa saman aitan eri pöksässä nukkunut Nokka-Iita, vähäpäinen loisämmä.

– Voe voe, minen kehannu siitä suvella supatellakaan. Monena monituisena yösyönnä kuulin, kuinka nousivat askeleet aitan rappusia ja rystynen raksutti Marin ovea. Itsemielessäni arssinoin, jotta voi kun kerran erehtyisit ovesta ja eksyisit minun puolelle kupsottamaan. Näkisit Jahven poika, miten voi olla suunmukaset eväät repaleessa-kin repussa. Voe voe, oksanreijästä sitä varrenjuoksua kurkin ja tuumin, että voi possunsaakeli. Sulle tämän vaan kerron, älä huoli muille virkellä, oli Iita hupattanut jokaiselle halukkaalle kuulijalle ja mitä pidemmälle Marin raskaus eteni, sitä enempi heitä oli.

Piikatytön avioton pentu olisi ollut paheksunnan aihe, mutta Laapotin jättämä pyhydenpilvi ei ollut hälvennyt ja kuin yhteisestä sopimuksesta kyläläiset jättivät Marin tuomitsematta. Innokkaimmat Laapotin opetuslapset kävivät jopa taputtelemassa odottavan äidin mahaa ja ylistivät, kuinka arvokasta oli saada Jeesuksen poika juuri heidän kyläänsä. Jopa aluksi Pentukiven Nasaretiksi kastamisesta pahastuneet alkoivat kutsua asuinseutuaan sen uudella nimellä ja Päivänkämminen hurskas, vinosuinen ja puhevikainen isäntä julisti heidän kylänsä päässeen Jumalan valituksi.

– Döddäpä Herrä näki, jöddä öömme pärempiä ja hövelimpiä midä myyd. Emme äjäneed Väpähdäjää pöes pöekkeen tai näylänneed händä risdinpyylle kyden dekiäd ämmöin edeläisessä Jerusäälemin käypynkissä Kölkädäksi kydsydyllä kykkylällä. Meijän ön ödeddävä dämä syndyvä poikä yhindyymän käsvädeddäväksemme ja pieddävä hyöldä hänen äidisdäänkin, ölköön hän silmissämme Neidsyd Märiä däi no, ennemmin Mäktälän Märiä, isäntä tasoitti, koska hänkin oli ollut puheissa Nokka-Iitan kanssa.

Kevättalvella tuli Marin synnytyksen aika. Keskikankaan saunan ympärille oli kokoontunut kansaa, joka oli kuunnellut ensisynnyttäjä huutoa seinähirsien läpi laulaen virsiä ja rukoillen lapsente-

kijälle helpotusta. Naiset olivat ottaneet matkaansa leipomuksia ja Päivänkämminen isäntä kuulutti teettävänsä talonsa asukkaaksi tulevalle Kristuksen pojalle tuudun. Siitä hänelle syntyi melkoinen suukopu Keskikankaan isännän kanssa.

– Kyllä mejän talossa timprautetaan omilla rahoilla tuutut oman talon imeväisille.

– Vään dämä syndyvä sikiö ön kökö kyläkynnän yhdeinen!

– Meijän piijan persiistä se maailmaan lupsahtaa ja sillon se on mejän ruokakuntalainen. Eti omaan taloos oma Jeesuksen jälkeläinen äläkä ala toisilta omimaan.

– Kympikö meisdä on yydderämpi kirkössäkylkijä? Minä! Enkö dyödä öle sidä dehden oikeydedympi Ristykselle kehtöä teettämään!

Ehkä isännät olisivat vilttiintyneet vallan nyrkkitappeluun, ellei saunasta olisi puhjennut lapsenitku. Kansa kiitti korkeinta, monet huusivat hallelujaa ja kun kätilö astui saunasta ulos, jähmettyivät ihmiset aloilleen ja odottivat, mitä lapsenpäästäjä tulokkaasta sanoisi. Pyyhityään kätensä hölselumeen ja kuivattuaan kouransa ennestään veriseen esiliinaan kätilö kertoi uuden ihmisen tulleen maailmaan synnyttäjänsä nuoria lanteita rumasti rutilusuttaen.

– Ensinnä se on isäsä näkönen. Ei nätti, vaan ei rumakaan kun silmä tottuu. Toisekseen se on iso. Vene tuolle on souvatuspaikaksi teettävä, kun äsken tunnuitte tuudunteosta tappelevan. Muuten terve ja potrakka tyttö.

– Dyddö? älähti päivänkämmineneläinen.

– Onko se varma... että ei kumminkin ois poika? sanoi keskikankaalainen.

– Jo minä näillä vuosilla pissivehkeet toisistaan erotan, tuumasi kätilö ja meni takaisin saunaan.

Väkijoukko hajaantui hiljaisen hämmennyksen vallassa. Ihmisten kiinnostus Marin aviottomaan lapseen haipui kerralla niin, ettei Keskikankaalla nähty ainuttakaan lapsisaunavierasta. Monet ankarastikin Laapotin jeesuksellisuuteen uskoneet kääntyivät epäilykseen.

Laapotin pyhyttä alusta saakka naurunaan pitäneet suorastaan herkkutelivat taannoisella herätyshurmiolla ja yllyttivät toisenkyläläisiä kutsumaan Pentukiveä Nasaretiksi. Ehkä pilkkanimen käyttö olisi unohtunut, ellei Aleksanteri I olisi kulkenut vuonna 1825 tekemällään Suomen vierailulla Jälsinkankaan kautta. Kuopiosta saapunut keisari oli pysähtynyt seurueineen puolisolle Jälsinkankaan pappilaan, jatkanut sieltä pohjoista kohti ja Pentukiven kievarin pihamaalla lovi-leukainen Venäjän keisari, Suomen suuriruhtinas ja Puolanmaan kuningas oli seisahtunut jaloittelemaan ja oikomaan jäseniään. Hän antautui vaihtamaan muutaman sanasen paikanpäälle tulleiden kyläläisten kanssa ja osoittaakseen kansanmiesmäisyyttään Aleksanteri I valitsi puhekumppanikseen höhlännäköisimmän suomalaisen. Se satui olemaan muun väen joukossa seissyt Nokka-lita.

– Minkä niminen tämä kaunis kylä on, keisari kysyi ja tulkki käänsi utelun suomeksi.

– Voe veikkonen herra herroista isoin, Lapskivihän tämä virkaperissa on, vaan Nasaretiks tätä usseimmat haukkua louskuttaa.

Tulkki käänsi vastauksen ja keisari hermostui, koska hänen mielestään kauniillekin kylälle riitti yksi nimi. Hän tinkasi Iitalta, kumpaa ihmiset käyttivät uuttrammin ja piukeailmeiseksi käyneen valtaherran edessä loisnainen hätääntyi.

– En minä pysty varmaks sanomaan, vuan kirkolla viimeks käyvessän mulle hävyttömät sällit Nasaretista ratkutti.

– Entä käyttikö joku toista mainitsemaanne nimeä? kysyi keisari tulkin välityksellä.

– E... ei. Eepä tainneet siitä mainita, Iida vastasi.

Sillä seisomalla Aleksanteri I käski seurueeseensa kuuluneiden viskaalien huolehtia, että Pentukiven kylä muutettaisiin Nasaretiksi kaikkiin virallisiin Suomen suuriruhtinaskunnan papereihin, joista siitä löytyi vähäisinkin maininta. Käskyläiset nyökkivät ja niin myös taphtui.

Suomen vierailunsa jälkeen Aleksanteri I koki keljuja asioita ja hänen kohtalostaan on kaksi eri vaihtoehtoa. Joko kävi niin, että Napoleonია

vastaan sotimisesta syntynyt raskaus ja Nevan tulvien aiheuttamien pelastustöiden tuoma lensu heikensivät hänen terveytensä pohjilleen. Marraskuussa 1825 keisarin kerrotaan pyörtyä kupsahtaneen kesken aamutouhujensa ja viisi päivää myöhemmin hän kuoli. Toinen tarina kertoo hänen heittäytyneen maata kiertäväksi erakoksi, joka kulki kylästä kylään opettaen kansalle Raamatun sanaa kuin Laapotti konsanaan.

Ei ollut rapoinen Keskikankaan Mari-piiankaan kohtalo. Synnytyksen jälkeisenä syksynään hän ei enää saanut palvelustalostaan uutta pestiä ja muutti Liselotiksi kastetun tyttövauvansa kanssa Iisalmeen. Siellä hän palveli erään kanttorin taloudenhoitajana. Sekä Mari että Liselotti kuolivat koleraan muutamaa vuotta myöhemmin.

Nykyisin Nasaretin kylän asukkaat ovat ylpeitä historiastaan. Heinäkuisin kylällä on järjestetty 1970-luvun lopulta alkaen perinteistä Nasaretin Kirkastusjuhlaa ja kotisivujensa sloganina kylä käyttää iskulausetta »Nasaretti – Valittu kylä».

(Lähteet: www.jalsinkangas.fi/kylat/nasaretti, Kolomen kylän kertomuksia – Kulopellon, Nasaretin ja Juustojoen kyläkirja, toim. Jussi Taskinen, Nasaretti-Kulopelto-Juustojoen kylätoimikunta 2005.)

I OSA

NASARETIN KANSA

1

TIE MUTKITTELI JA mäeteli kuin pirusissaan.

Erottuaan vallanväylästä ja lämmiteltyään koivua kasvavien entisten peltoaukeiden lomassa luikertelulla se sukelsi edelleen viljeltyjen vainioiden väliin, ohitti järvenlahdukan ja kaarsi kesäksi avatun kaupan ja vuosia sitten lakkautetun kyläkoulun ohi uuteen nousuun, jonka lailla seisoiivat työväentalo ja nuorisoseurantalo, toinen toisella puolen tietä. Sitten tie halkoi taas metsää, luikersi taas peltojen keskelle ja suori niiden poikki ohitellen sekä asuttuja että autioita elinpaikkoja, kunnes tapasi uudelleen samanlaisia puita kasvavia vanhoja viljelysmaita kuin alussaan. Häntäpään peltovainaat olivat säilyttäneet hahmoaan ensimmäisiä enemmän, huonompisilmäin kulkija saattoi erottaa puiden seasta kiviraunioita ja vähän ennen tienpäättä kuusikon lomasta pilkkisti harmaahirsinen, katostaan kasaan rysähtänyt heinälato.

Kun Nasaretin läpi kulkeva tie loppui, se tosissaan loppui. Tien päättävä pyöreä kääntöpaikka oli kuin piste moneksi ässäksi väännetyin ii-kirjaimen kärjessä ja koska Nasaretin läpi ei pääsyt ajamaan minnekään muualle, ei juuri kukaan saapunut kylälle ilman asiaa. Ennen navigaattoreiden aikaa sinne oli sentään joskus eksynyt paperikartan kanssa harhaan ajautuneita kulkijoita, tuolloin tällöin joku valtatieä ajanut oli naksauttanut uteliaisuuttaan autonsa vilkun vasemmalle Nasaretti 8 -kyltin kohdalla ja käynyt katsomassa, näyttikö kylä yhtä raamatulliselle kuin kuulosti. Ei se näyttänyt tavallista maalaiskylää

kummemmalta, mutkantekijä palasi isolle tielle joko mitään-saamattomassa mielentilassa tai kiroillen kuhmurapintaisen, nimismiehenkiharaisen ja muutenkin roudannussiman kylätien vaikutusta autonsa öljypohjaan.

Talvisin tienpinta loisti usein luistinratana ja tuiskujen jälkeen se pullisteli valkoisena, aukeilla paikoilla hankien peittämistä pelloista vain heijastinviittojensa ansiosta erottuvana vitinä, koska auramiehen syrjäkylälle ehtiminen venyi usein ilta-myöhään. Liukkaiden kelien aikaan tienpenkat tihisivät ulosajoista kieliviä painaumuksia ja menneenä keväänä kyläläiset olivat lähettäneet paikallislehteen rohkeimpien nasarettilaisten allekirjoittaman yleisönosastokirjoituksen, jossa he penäsivät kunnanvaltuustolta, Ely-keskukselta tai miltä tahansa taholta äkäisiä toimia tiensä peruskorjaamiseksi. Seuraavassa numerossa oli julkaistu jonkun virkamiehen allekirjoittama vastine, jossa seliteltiin teiden peruskorjausrahojen jakoperusteita ja todettiin Nasaretintien olevan käyttöasteensa huomioonottaen ihan tarpeeksi hyvässä kunnossa.

Tien vuoristoratamaisuus oli nasarettilaisten oma vika. Kun kylälle oli alettu 50-luvun alkupuolella rakentaa autolla ajettava maantietä, olivat sen alle tiluksiaan menettäneet isännät keplotelleet tielinjan vedettäväksi entisen, aikojen olossa karjapolusta kolukärrillä kuljettavaksi väyläksi levinneen kulkureitin sijoille. He olivat tehneet sen varjellakseen maitaan ja suojeluhankkeen nokkamiehenä oli toiminut valtaosan tienvarsiantereista omistaneen Päivänkämmenen mahtitalon isäntä Uljas Korkalainen. Vanhimmat kyläläiset muistivat hänet Nasaretin nokkamiehenä, kelomaisen suoraryhtisenä ja hymyttömänä ukonjuraksena, jolla oli suurta sananvaltaa sekä Nasaretin että koko Jälsinkankaan kunnan asioissa. Monet häntä olivat pelänneetkin, vielä useammat vihanneet. Siitä huolimatta harvassa olivat olleet he, joiden rohkeus oli riittänyt nousta Päivän-

kämminen Uljasta vastaan ja sen tehneitä oli pidetty kylällä vähää vaille sankareina. Poikkitelaiden sanojen antajat Uljas oli noitunut kotonaan armotta alhaisimman ihmiskastin edustajiksi ja vanhat kaunat näkyivät yhä, koska hänen miniänsä Päivänkämminen Maire suhtautui viileähkösti kaikkien 1980-luvun alussa kuolleelle appiukolleen vastaansanoneisiin nasarettilaisiin ja myös heidän jälkeläisiinsä.

Varsinkin vanhemmat kyläläiset tiesivät sen ja tirkkivät ilkkurisin ilmein tilanteita, joissa Päivänkämminen vanhana emäntänä elellyt, appensa jäljiltä monta vuotta kunnanvaltuustossa istunut ja elämänsä aikana melkein kaikkien Jälsinkankaalla toimineiden vähänkin merkittävämpien yhdistysten puheenjohtajuutta toimitellut Maire joutui kohtaamaan vähemmässä arvossa pitämiään kyläläisiä. Myös nuoremmat nasarettilaiset olivat asiasta kuulleet, mutta heitä ikivanhojen kaunojen juuret eivät kiinnostaneet – heillä oli tarpeeksi elämistä omissakin elämässään. Se ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, etteivätkö kaikki nasarettilaiset olisi olleet ainakin auttavasti tietoisia toistensa asioista. Alle viidenkymmenen asukkaan kylällä jokainen joutui kuulemaan juoruja jos ei muuten, niin vahingossa, ja muutamien nasarettilaiden elämään toisten kyläläisten kyyliäminen toi keskeisimmän sisällön.

Yksi heistä oli Parviaisen Kauko, joka mersuili kylätien päästä päähän vuoden jokaisen päivän aamuna, kelillä kuin kelillä ja aina minuutilleen samaan aikaan. Niin kävi sinäkin aamuna. Herättyään vähän ennen seitsemää Kauko oli pessyt tekohampaansa, kuunnellut radiosta aamu-uutiset, syönyt pari palasta muovipussiin kuivahtanutta ruisleipää ja istahtanut johtotähtensä rattiin. Heinäkuun aamu oli lämmin, aurinko oli ehtinyt paahtaa tuulilasin läpi kuumuutta kuskinpenkin mustaan nahkavuoreen ja hehkutettuaan dieselmoottoria Kauko käänsi virta-avaimen pohjaan saakka. Auto hurautti käyntiin raskaasti

ja Kauko tunki mielihyvää. Hän painoi kytkintä, ryykkäsi vaihteen silmään ja jurrutti omasta pihastaan kylätielle. Hän kääntyi pikitien suuntaan naksauttamatta vilkkua päälle, pienellä vaihteella kulkeva auto piti mennessään meteliä ja Kauko vahtasi tarkalla silmällä tienvarsitalojen pihamaita.

Harvemmin hän joka-aamuisella kierroksellaan mitään tavallisesta poikkeavaa näki, mutta joskus jonkun talon pihassa sattui seisomaan tuntematon auto. Silloin Kauko kaivoi hansikasklokerosta kiikarit, tähyili rekisterinumeron silmiinsä ja selvitti numeropalvelusta, kenelle outo menopeli kuului. Saamansa tiedon hän kirjasi ylös Mersussa säilyttämäänsä ruutuvihkoon ja vaikka hän ei tiedoillaan mitään tehnyt, toivat tutkimukset Kaukolle outoa tyydytystä. Osuessaan vierasta autoa pihamaallaan pitäneiden kylälaisten kanssa vastatusten hän saattoi painokkaalla äänellä tuumata, että teillä sitä oli yövieraita ihan Espoosta asti.

Sinä aamuna Nasaretin talot näyttivät heräilevän uuteen päivään omien väkiensä voimin, mutta kiertäessään hiekkatien ja vallantien erottavan liikenteenjakkajan ympäri hän huomasi Nasaretintien risteykseen edellisaamun jälkeen ilmestyneen pahvikyltin, johon oli tussattu suuri nuoli ja tikkukirjaiminen teksti Nasaretin Kirkastusjuhlat. Kauko nousi autostaan, repi kyltin irti maasta ja viskasi sen tienraviin. Sitten hän sompasi u-käännöksensä loppuun, palasi tulosuuntaansa ja ajeli kylätien päähän. Vauhtinsa hän nosti yli neljäänkymmppiin vain, jos hänen taakseen ilmestyi ohittamista meinotellut kanssautoilija. Silloin Kauko polkaisi kaasua, isonsi vaihdetta, ohjasi autonsa keskemmälle tietä ja hellitti vasta kun ohiyritteliä oli alistunut takaisin hänen peräänsä joko tööttiä painellen tai rattinsa takana noituen. Sellaista sattui harvoin, koska useimmat Kaukon peräänsattuneista olivat hänet tuntevia nasaretilaisia, jotka tunsivat tämän ajotavat eivätkä edes yrittäneet lähteä

hänen Mersuaan ohittamaan. Jotkut olivat kyllä huomautelleet Kaukolle hänen ajotavoistaan ja maininnat olivat poikkeuksetta poikineet pahankurisia sanaharkkoja, joissa Kauko oli kiistänyt kaikki syytökset ja haukkunut palautteenantajan hakien sanoilleen painoa sekä henkilökohtaisuuksista että sukuhistoriasta.

Kahdeksan aikaan ovensa avanneen kyläkaupan kohdalla Kauko laski vauhtinsa ryömytykseksi, syynäsi tarkasti pihamaalle parkkeerattujen aamuvirkkujen ensiasiakkaiden autot ja tunnisteli ihmiset, jotka istuivat seinustan puutarhapöydän muovituoleilla pahviset kahvimukit nokkiensa edessä. Hän tunnisti pitkään työttömänä olleen, joka toisella sanallaan tuotattelevan kirvesmies Senjasen ja toistakymmentä vuotta sitten lotossa täysosuman voittaneen, rahoistaan seonneen ja kokintöistään sairaseläkkeelle jääneen Däniksi kutsutun Tapio Kokkosen. Miehet puhelivat kylätoimikunnan puotipuksuksi palkkaaman, alaikäisyydestään huolimatta tupakkaa kiskovan Haposen tytön kanssa. Pihallaolijat nostivat Kaukolle kättään, Kauko ei tervehtinyt takaisin. Hän eteni taas mutkamäeksi nousevaa tietä pää melkein tuulilasiin saakka ojennettuna ja pysähtyi aukealle, jolla työväentalo ja nuorisoseurantalo seisivat kylätien erottamina. Kauko nousi autosta, mulkaisi halveksivasti tuhahtaen nuorisoseurantaloa ja huomasi sen ulko-oven molemmille puolille ilmestyneet, rautakangella tehtyihin reikiin istutetut nuoret koivut.

– Saatanan kirkastajat... teijän elämäne ei juhlimalla sen kirkkaammaks muutu, Kauko urahti ja päästi rakennuksen suuntaan syljen.

Sitten hän silmäili työväentalon kunnan ja totesi sen olevan samassa hapessa kuin edellisenä aamuna. Joskus hän oli itseään virkistääkseen huomaavinaan rikutun ikkunaruuudun, käveli työväentalon pihamaalle itsensä äkäiseen askellukseen yllyttäneenä ja huomasi lasin reijän ikkunaan heijastuvan puun var-

joksi. Sinä aamuna Kauko ei jaksanut kikkailla, hän ajoi tien päähän ja kävi kusemassa kääntöpaikan puoliympyrää reu-
nustavaan, kuivan kesän vuoksi savikkopohjallaan irvistävään
ojaan, jonka haaleanharmaa maa imi katkonaisesti virtaavan
urean nopeasti itseensä. Autoradiosta suollettiin uutisia, koti-
maan ja maailman kuulumisten lisäksi siellä mainittiin Jälsin-
kankaan kunnan alueella liikkuneesta yksinäisestä, ihmisiä pel-
käämättömästä sudesta. Kauko kiroili ääneen sutta, kaarensa
löysyyttä ja Kirkastusjuhlia, kunnes hiljentyi kuuntelemaan
jossain tienpäästä alkavan salon sopukoissa kukkuitaan hels-
kyttelevää käkeä.

Kauko laski seitsemän kukahdusta. Sitten hän napitti sepaluk-
sensa, palasi autoon ja totesi uuden päivän alkaneeksi.

2

PÄIVÄNKÄMMEN NÄKYI TIELLE, kuten suuret talot tapaa-
vat tehdä. Päärakennus oli pitkä, kaksisavupiippuinen ja puna-
maalinen maalaistalo, jota ympäröi hyvinhoidettu puutarha
tasaiseksi ajettuine nurmikkoineen, kukkaistutuksineen ja
omenapuineen. Pihamaalla kohosi hirsinen aitta, jonka pääty-
seinän korkeinta lakea jatkoi lipan alla tummana hohkava velli-
kello ja vähän kauempana örmötti suuri pihatto. Sen tylsän-
harmaiden elementtiseinien jatkona kohosi mahtava kappale
muinaismuistoksi jätettyä, vuosisataista kivenavettaa jytäköine
ajosiltoineen ja Päivänkämminen Mairen mielestä heidän
navettansa oli malliesimerkki siitä, kuinka vanhat perinteet
pystyivät aivan hyvin paiskaamaan kättä euroajan maatalou-
den kanssa.

Sinäkin aamuna Maire heräsi kuudelta, meni kahvinkeittoon ja
herätteli nuoret kolisuttelemalla astioita. Kun sikkarasilmäinen
Kirsi tuli pörhötukkaisena keittiöön, oli voileipiä tekevä Maire
hämmästyvinään miniänsä havahtumista.

– Voi hyvä ihme, en kait minä herättäny? Niin hiljaksiin koi-
tin olla.

– Kohta mulla ois herätys soinu eniveis, Kirsi sanoi, kaatoi
mukiin kahvia puolilleen täyttyneestä pannusta ja istui pöytään.

– Ei sais ottaa kesken tippumisen. Nyt on epätasanen maku
loppukahvissa, motkotti Maire.

Kirsi ei sanonut anopilleen mitään. Aurinko paistoi nättiä
päivää luvaten, Maire teki voileipiä kansanlaulua hyryytellen
ja muisteli Hilda-mummoa, joka oli herännyt joka aamu puoli

neljältä. Maire sanoi pitäneensä sitä nuorempana rasittavana, nykyisin hän ymmärsi anoppivainajaansa oikein hyvin.

– Mummu oli pikkutyöstä asti tottunu siihen aikaan nousemaan ja sama juttu on kuule mulla. Väinön kanssa meillä oli aina vekkari viideltä soimassa, enkä osaa sen pitempään nukkua nykysinkään. Kerrassaan tuntuu, että vätyksiin menee koko päivä jos ei aikaisin nouse, ihan kuule oon säikähtäny sen kerran kun oon seitsemäänkin asti nukkunu ja huono omatunto koputellu koko päivän. Syötkö kuule enempi kun kaks leipäkakkua?

Kirsi ynähti juovansa pelkän kahvin, Maire töytyytti pöytään kolme juustolla, makkaralla, tomaatilla ja kurkulla vuorattua voileipää. Kirsi toisti sanansa, Maire ohitti ne ja huokaili alkavan päivän raskautta. Helle ei ollut hänen mielestään hyvä asia, koska se tekisi Kirkastusjuhlien rahteeraamisen kahta raskaammaksi.

– Tavallaanhan se on hyvä, lähtee väki paremmin liikkeelle. Varmasti paljon tulee ihmisiä kun on niin mielenkiintoiset puhujat, kansanedustaja ja kirjailija... toivottavasti osaa se Simo asiallisia puhua kuule, minä sen kirjan lainastosta luin ja siinä oli semmosta ihan... no suomeks sanottuna kuule munastaan oli runon kirjottanu. Vaan fiksun olonen poikahan se on, ei semmonen rällä ollenkaan kun Jussi Taskinen. Pyörätuolissa istuu vielä ja vammaset ihmiset on monesti nöyriä. Jospa hän ei hirmu hävyttömiä suustaan lakrattelis. Voi voi. Ja kansallispuke on kuule juupelin hiottava kuumalla kelillä. On pantava pylyvakoseen pottujauhoja, muuten sierrettyy nahka. Pistä vaan sinäkin, yhtä leveät reidet sulla on mitä minulla. Kunhan ei ois vähän leveämmät.

– Syö vaan sinä nuo leivät. Ei mulle maistu, Kirsi sanoi.

– Mitenkähän saahaan koko touhu onnistumaan kun on niin vähiin menny talkoolaiset kuule... sinäkään et tietysti tule?

– En ehi mitenkään.

– Voi hyvä ihme sitä yhteishenkeä, joka ennen oli. Aina riitti kuule yhteisille riennoille aikaa, vaikka ei ollu emännillä apunaan lypsyrobotteja eikä ruokintamasiinoita. Käsipelissä köijättiin eväät elukkain eteen ja jos piti lehmänpoikimista vahtia, niin vähän väliä ravattiin navetalle tilannetta tarkistamaan eikä katottu kamerakuvaa lehmän pymperöstä puhelimen näytöltä kuule. Työstä saatiin riemu ja kunnialla hoidettiin ne velvotteet, jotka oli vanhat emännät meille nuoremmille jättäneet. Niin kun Hilda-mummu ja Uljas-ukki minulle ja Väinölle kuule. On ajat muuttuneet ja ihmiset, onpa, onpa ...

Kirsi huomautti osallistuneensa kylän yhteisiin menoihin juuri sen verran kuin oli kerennyt, Maire sanoi tarkoittavansa aivan muita nuoria emäntiä kuin miniäänsä. Miniä muistutti olevansa kylän kahdesta nuoresta emännästä toinen, ja sen toisen, Keski-kankaan Minean, menoja rajoitti kolmikuinen vauva. Hän siirsi leipälautasta nokkansa edestä kauemmas, Maire tuhahti Kirsin ymmärtävän tahallaan väärin ja kummasteli, kuinka tämä kuvitelti jaksavansa aloittaa uuden päivän tyhjällä mahalla, koska aamiainen oli päivän tärkein ateria. Kirsi sanoi sen olevan vanhentunutta tietoa, nykyisten ravintoterapeuttien mukaan väliä ei ollut ruokailuajalla vaan sillä, kuinka paljon ihminen lappoi evästä sisäänsä. Maire myönsi sen saattavan olla tosiasia lihomi-sesta puhuttaessa, jaksaminen oli asia erikseen.

– Ennen aikaan kuule tässä talossa keitti Hilda-mummo aamulla koko sakille puuron. Sitä söi jokanen ison voisilmän kanssa ja ruisleipää purastiin ja aamusyönnillä ahkeroitiin puoliseen asti eikä oltu lihavia. Ihan siihen asti keitti mummo puuron kuin vähänkin jaksoi ja kun ei enää jaksanut, niin joka aamu itki kun ei ole hänestä enää minkään tekijäksi. Minä mummolle kuule sanoin, että voi anoppikulta kun ootte jo osanne meidän eteen tehny, nyt on meidän vuoro jelpata teitä. Siihen aikaan teiteltiin vanhempia ihmisiä, vaikka miten oltiin saman talon väkeä, Maire sanoi niin merkitsevästi, ettei Kirsi viitsinyt vastata.

YHDEN PÄIVÄN ROMAANI

**suomalaisesta Nasaretin kylästä, jonka väki etsii tietä
tulevaisuuteen, vaikka menneisyyttäkin saattaisi
olla hyvä vielä vilkaista.**

»Kuuluu Suomi olevan maailman onnellisin maa. Semmonen tutkimus on tehty. Minä kun siitä uutisista kuulin niin heti arvelin, että tätä meidän Däniä ne on siihen kalluppiinsa haastatelleet.»

Senjanen

»Voi hyvä ihme sitä yhteishenkeä, joka ennen oli. Työstä saatiin riemu ja kunnialla hoidettiin ne velvotteet, jotka oli vanhat emännät meille nuoremmille jättäneet.»

Maire

»Saako tuon kirjallisena?»

Kirsi

»Minä kun ensimmäisen EU-evustajan sormieni välisiin ens vaalien aikaan yhtän, niin perkele vetäsen sen niin kaksin kerroin solmulle, jotta yltää kielellä persiisä pyyhkimään.»

Väinö

»Ohan se tosi arvokasta työtä, mitä te veteraanit teitte ja silleesti.»

Kodinhoitaja

»Tämä on yksinkertainen yhtälö ja järkeenkäypä esimerkki siitä, minkä vuoksi agraari-Suomeksi kutsuttu saippuakupla voitaisiin aivan hyvin puhkaista kenenkään siitä kärsimättä.»

Camilla

9 789510 442067

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-44206-7